

SIMON BUSH:

‘Overbevissing tonijn is geen puur ecologisch probleem’

Onderzoeker Simon Bush wil én de tonijn beschermen én de vissers vooruit helpen. ‘Niet iedereen is altijd blij met ons werk. Dat betekent dat we impact hebben.’

TEKST STIJN VAN GILS FOTO ALAMY

In de hoek van zijn kantoor staat een half geopende zwarte tas. Een stapeltje met briefjes in vreemde valuta, samengebonden met een paperclip, steekt er net uit. De tafel ligt vol bonnetjes. ‘Voor de declaraties’, zegt Simon Bush, hoogleraar bij de leerstoelgroep Milieubeleid.

Hij is net terug van een werkreis naar de Stille Oceaan voor zijn onderzoek naar duurzame tonijnvisserij. Tijdens zijn verblijf daar, zat Bush vooral binnen. ‘Mijn onderzoeksterrein bestaat wel vaker uit vergaderruimtes, waar we praten met verschillende belanghebbenden zoals kleine, lokale vissers maar ook met grote reders die over heel de wereld boten hebben varen. Voor een interview voor ons onderzoek in de Stille Oceaan kwamen we bijvoorbeeld terecht bij een importeur in Brabant. Vaak krijgen we tijdens het veldwerk geen tonijn te zien’, vertelt de onderzoeker.

IN BLIK

De druk op de tonijn is groot. In marktwaarde is de tonijnvangst één van de belangrijkste visserijen ter wereld. Daarbij gaat het om verschillende soorten binnen de familie van

de makrelen, zoals de geelvintonijn, blauwvintonijn en de grootoogtonijn. Die soorten staan er door overbevissing slecht voor. De gestreepte tonijn, ook wel echte bonito of skipjaktonijn genoemd, doet het volgens Bush een stuk beter. ‘Tonijn in blik is vrijwel altijd van deze soort’, vertelt Bush. Maar bij

‘Tijdens het veldwerk krijgen we vaak geen tonijn te zien’

het vangen ervan worden ook bedreigde soorten tonijn of dolfijnen mee gevangen. Vooral als vissers grote ringnetten of lokvloten gebruiken in plaats van hengels. Overbevissing aanpakken is lastig. De Stille Oceaan, waar zo’n 60 procent van alle tonijn

wordt gevangen, strekt zich uit over vele duizenden kilometers en tientallen verschillende landen met elk hun eigen bestuur. Veel van die lokale economieën zijn grotendeels afhankelijk van de visvangst. ‘Bij sommige eilanden in de Stille Oceaan komt 70 procent van het nationaal inkomen uit de tonijnvisserij’, vertelt Bush. Bovendien hebben sommige grote vissers helemaal geen belang bij verduurzaming. ‘Die zijn groot en rijk geworden dankzij dit visserijsysteem.’ Bush en zijn team bestuderen hoe afspraken tot verduurzaming tot stand komen, maar ook wat het effect van die afspraken is. Die benadering wijkt af van de manier waarop veel onderzoeksgroepen buiten Wageningen werken. ‘Die bestuderen bijvoorbeeld hoeveel vissers maximaal kunnen vangen en welke vangstmethode het beste werkt om geen ongewenste bijvangst te hebben. Maar dit is geen puur ecologisch probleem. Je kunt wel weten welke vangstmethode het beste zijn, maar als die niet worden geïmplementeerd, kun je er nog steeds weinig mee. Hier in Wageningen werken mensen die weten wat ecologisch het beste werkt, maar vervolgens kijken we ook naar de beleidsimplementatie.’ >

Die aanpak probeert hij over te brengen op zijn promovendi, overwegend afkomstig uit de regio. 'Na hun promotie gaan ze vaak verder in eigen land, waar ze hun wetenschappelijke aanpak gebruiken bij het verduurzamen van de visserij. Agnes Yeeting van de eilandengroep Kiribati is een mooi voorbeeld. Zij onderzocht hoe het visserijbeleid in die regio door de tijd heen is veranderd. Nu is ze in dienst bij het Department of Fisheries in Kiribati.'

AFSPRAKEN MAKEN

Bush ziet een verschuiving van visserijbeleid dat vooral door en tussen overheden wordt bepaald, naar publiek-private initiatieven, waarbij milieuorganisaties, overheden en de vissers samen overeen komen om de tonijn beschermen. Dat gebeurt bijvoorbeeld door afspraken te maken om beter te monitoren hoeveel vis er wordt gevangen, of door het instellen van keurmerken, zoals dat van de door Unilever en het Wereld Natuur Fonds opgerichte Marine Stewardship Counsel (MSC). Dit keurmerk, dat inmiddels op vrijwel alle Nederlandse supermarktvis staat, wordt alleen afgegeven als vissers kunnen aantonen dat hun visbestanden duurzaam worden geëxploiteerd.

Bush volgt de ontwikkelingen in het visserijbeleid op de voet. Hij kijkt daarbij ook hoe verschillende bedrijven in de keten met elkaar kunnen samenwerken. Zo werd in het onderzoeksproject BESTTuna gekeken naar de traceerbaarheid van door kleine vissers in Indonesië duurzaam gevangen tonijn. 'Het was voorheen niet bekend hoeveel tonijn deze vissers precies vangen en om welke soorten het gaat. Dit zijn heel kleine vissers, vaak met maar één bootje, dus het is heel lastig om al die gegevens aangeleverd te krijgen. Maar samen vangen ze wel heel veel vis.'

Bush was ervan overtuigd dat het mogelijk moest zijn om aan de gegevens van deze vissers te komen. 'Hun verse vis kan in heel korte tijd in Amerikaanse supermarkten liggen, dus de keten is tot ingewikkelde dingen in staat. Waarom zou het aanleveren van gegevens dan niet lukken?' Daarvoor werden eerst kleine vissers aangespoord om mee te werken en gegevens over de gevangen vis-

Simon Bush, hoogleraar Milieubeleid en onderzoeker duurzame tonijnvisserij.

FONDSENWERVING VOOR MULTIDISCIPLINAIRE PROJECTEN

De Wageningse onderzoeker Simon Bush probeert de tonijnvisserij duurzamer te maken door niet alleen naar vangstmethoden te kijken maar juist ook naar de implementatie van het beleid. Dat wordt gewaardeerd door beleidsmakers en tonijnbeschermers, maar voor zo'n integrale aanpak is het lastig financiering te vinden. Bush kreeg basisfinanciering voor onderzoek uit INREF Interdisciplinary Research & Education Fund, een fonds van de universiteit om interdisciplinair onderzoek in ontwikkelingslanden te bevorderen. Voor de implementatie volgde financiering via het Universiteitsfonds Wageningen. Het fonds startte in 2010 als eerste universiteit in Nederland een grote giften-campagne: Food for Thought. 'Daarmee maakten we baanbrekend onderzoek mogelijk dat de wereldvoedselvoorziening op een duurzame manier kan verbeteren', vertelt Delia de Vreeze, directeur van het UFW. 'Het gaat om maatschappelijk relevante en multidisciplinaire projecten die niet of nauwelijks op een andere manier kunnen worden gefinancierd.'

Het fonds honoreerde met Food for Thought elf projecten, waaronder het onderzoek BESTTuna van Bush. Het geld kwam van 18 filantropische partners, die samen 15 miljoen euro doneerden. Het project van Bush werd betaald door de Adessium Foundation, een organisatie die vooral projecten met een multidisciplinaire aanpak steunt. De campagne Food for Thought liep in 2018 af, maar een vervolg start binnenkort. www.universiteitsfondswageningen.nl, www.wur.eu/besttuna

soorten aan te leveren. ‘Om hen te overtuigen, moet je kunnen laten zien dat het voor hun voedselzekerheid op de lange termijn belangrijk is om nu niet te veel te vissen. Maar ook dat het verkopen van aantoonbaar duurzaam gevangen vis een beter inkomen oplevert.’

De onderzoekers ontwikkelden een systeem waarmee de tonijn die door kleine vissers wordt gevangen in de gehele keten getraceerd kan worden. Via een app en een streepjescode kan een consument in bijvoorbeeld de Verenigde Staten nu precies zien waar de tonijn vandaan komt. Het systeem kan ook gebruikt worden om te controleren of een visser niet te veel vist.

Daarnaast zijn er inmiddels verschillende andere systemen in gebruik die de druk op de tonijn moeten verminderen. Zo werken veel vissers in de Stille Oceaan met een maximaal aantal dagen dat zij mogen vissen. Deze verhandelbare visrechten zijn gekoppeld aan een informatiesysteem met data over de grootte van de vangst op een bepaalde dag, dat weer gebruikt wordt om de visserij beter te reguleren.

Die extra informatie brengt ook dilemma's met zich mee: van wie is al die informatie die wordt verzameld? Aan de ene kant zou het allemaal vrij beschikbaar moeten zijn, vindt Bush, maar data kunnen ook misbruikt worden. Ze voorzien bijvoorbeeld illegale vissers van informatie over waar precies tonijn te vinden is. Bovendien kan de informatie de concurrentieverhoudingen tussen bedrijven onder druk zetten. ‘Ik denk dat in de toekomst de grote discussies vooral hierover zullen gaan.’

Niettemin gelooft Bush dat publiek-private samenwerking en een betere traceerbaarheid kunnen helpen om de visserij duurzamer te maken. ‘Sinds vissers en milieuorganisaties zelf een grote rol spelen, verandert de houding van overheden. Eerst probeerden landen vooral om hun maximale vangsten te kunnen behouden. Nu is het een veel dynamischer proces waarin gekeken wordt hoeveel tonijn er door wie gevangen kan worden.’

Zodra de visstanden weer toenemen kunnen die quota eventueel worden opgerekt.

‘Bij eilanden in de Stille Oceaan komt soms wel 70 procent van het nationaal inkomen uit de tonijnvisserij’

Bij de gestreepte tonijn is dat al het geval. Daarvan neemt de populatie toe. ‘Er wordt door de samenwerkingsverbanden nu gekeken of er meer gevangen kan worden. Ik ben heel benieuwd hoe dat proces gaat lopen en hoe bestendig de publiek-private samenwerkingsverbanden zijn tegen druk van invloedrijke partijen die willen dat er meer gevist wordt. Je ziet dat invloedrijke tonijnimporteurs hun druk steeds meer direct uitoefenen op de Marine Stewardship Counsel (MSC) in plaats van op een overheid.’

KRITISCHE HOUDING

Bush werkt in zijn onderzoek veel samen met vissers en milieuorganisaties, onder meer om informatie te verzamelen. Die partners kunnen daardoor op hun beurt snel bij de nieuwe kennis komen. ‘Onze wetenschappelijke artikelen worden niet alleen door wetenschappers gelezen, maar juist ook door bijvoorbeeld milieuorganisaties. Je ziet dat ons onderzoek wordt meegenomen in het ontwikkelen van nieuw beleid. Soms vinden partijen het ook niet leuk wat we doen. Zo hebben we laatst een artikel gepubliceerd over de effectiviteit van een keurmerk waarmee wordt geprobeerd om de bijvangst van dolfinen te voorkomen. Die effectiviteit bleek niet zo groot.’ Tegelijkertijd zorgt die kritische houding ervoor dat het onderzoekswerk serieus wordt genomen, denkt Bush. ‘Het klopt wat we doen en uiteindelijk wordt dat op prijs gesteld. En als je merkt dat iemand het echt niet leuk vindt wat je doet, dan betekent het tegelijkertijd dat je werk impact heeft.’ ■

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS CONFERENTIE

Het BESTTuna-project van Simon Bush presenteert zich deze zomer tijdens de internationale SDG-conferentie Towards Zero Hunger – Partnerships for Impact. Wageningen University & Research organiseert deze conferentie op 30 en 31 augustus. Centraal staat de vraag hoe de Verenigde Naties hun Sustainable Development Goals kunnen bereiken.

Deze doelen, 17 in totaal, werden in 2015 opgesteld om een einde te maken aan grote problemen als ondervoeding, gebrek aan schoon water en de gevolgen van klimaatverandering. In 2030 moeten de doelen bereikt zijn.

De Wageningse conferentie zoomt in op twee Sustainable Development Goals: het ‘voorkomen van honger’ (doel 2) en ‘het creëren van samenwerkingsverbanden om de doelen te bereiken’ (doel 17).

De conferentie is ingedeeld in verschillende sessies. Onderzoekers die graag hun eigen onderzoek willen presenteren, kunnen nog inschrijven voor een presentatie tijdens één van deze sessies.

Meer informatie en inschrijven kan op www.wur.eu/sdgconference.